

**พฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26**

**Moral and Ethical Behaviors of School Administrators under Secondary
Educational Service Area Office 26**

พีรนนท์ เหล่าสมบัติ

Peeranon Loawsombat

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

e-mail: peeranon.lo@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 (2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของโรงเรียน

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ประชากรประกอบด้วยครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 1,824 คน กลุ่มตัวอย่างการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ จำนวน 320 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า (1) พฤติกรรม จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับพฤติกรรม จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: พฤติกรรมคุณธรรม, จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: (1) To study the moral and ethical behaviors of school administrators from surveying opinions of teachers under Secondary Educational Service Area Office 26, and (2) To compare the teachers' opinions about moral and ethical behaviors of school directors categorized by working experience and the sizes of the schools.

Research methodology was the descriptive research which 1,824 teachers of Secondary Educational Service Area Office 26, the academic year, 2020, were the population. Accordingly, 320 representative samples were randomly chosen via the Stratified Random Sampling. The instrument used for data collection was the rating-scale survey, 5 levels. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and t-test.

Major Findings: (1) The opinions about moral and ethical behaviors of school administrators from the teachers under Secondary Educational Service Area Office 26 were at the high levels in all aspects. (2) Comparing the moral and ethical behaviors of school administrators categorized by the

teacher's working experience and the sizes of the schools indicated that there was no difference in overall results.

Keyword: the moral and ethical behaviors

บทนำ

คุณธรรม จริยธรรม เป็นบัพผัญติของความดีงามของบุคคลที่ส่งผลต่อการประพฤติปฏิบัติชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องมีคุณธรรม จริยธรรมซึ่งไม่มีพฤติกรรมที่ยึดกรอบกฎหมายอย่างเดียวเท่านั้น แต่ต้องประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในกรอบคุณธรรมที่ต้งตามพฤติกรรมจริยธรรมของสังคมที่ได้รับการยอมรับและเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยสร้างศรัทธา สร้างแรงจูงใจให้เกิดความสามัคคี ร่วมมือปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ร่วมงานในองค์กรและบุคคลทั่วไปเกิดความเชื่อมั่น เชื่อถือและศรัทธาในตัวผู้นำและองค์การจนได้รับความไว้วางใจในที่สุด (ประทวน บุญรักษา, 2551: 3) คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารทุกคนต้องมี เพราะจะช่วยให้ทุกส่วนขององค์การดำเนินกิจกรรมไปตามที่มุ่งหวังไว้ นั่นคือ เป้าหมายความสำเร็จของงานและการบริหารงานผู้บริหารจะต้องมีคุณธรรมในการครองตน ครองคนและครองงาน หากผู้บริหารมีความรู้แต่ขาดคุณธรรม ย่อมจะไม่เป็นที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีหลักคุณธรรม 3 ด้าน คือ 1) คุณธรรมในการครองตน ได้แก่ สัมปยุตธรรม 4 ไตรสิกขา หิริโอตตปปะ และสติสัมปชัญญะ 2) คุณธรรมการคน ได้แก่ พรหมวิหารธรรม สังคหวัตถุธรรม และทศพิธราชธรรม และ 3) คุณธรรมในการครองงาน ได้แก่ อิทธิบาทธรรม และฆราวาสธรรม พฤติกรรมคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญต่อการบริหารงานในสถานศึกษาเป็นอย่างมาก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2545: 28-43)

ดังนั้น การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะสามารถบริหารงานได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารที่ดีจะต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อนร่วมงานรวมถึงผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งในด้านการทำงาน การปกครอง บังคับบัญชา และการดำรงตนให้อยู่ในฐานะที่น่าเลื่อมใส เคารพนับถือ น่าเลื่อมใส กล่าวคือ มีคุณธรรมในด้านการครองตน ครองคน และครองงาน นั่นเอง จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 3 ด้าน คือ คุณธรรมในการครองตน คุณธรรมในการครองคน และคุณธรรมในการครองงาน ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 26 ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงในฐานะผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นข้อสารสนเทศในการปรับปรุงพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

จากความสำคัญข้างต้นและความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาโทในการบริหารการศึกษาและมีความตั้งใจที่จะเป็นผู้บริหารในภายภาคหน้าจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับ พฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของโรงเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ใน 3 ด้าน ดังนี้ (มาลีนี จุฑาปะมา, 2543: 382-402)

1.1 ด้านการครองตน

1.2 ด้านการครองคน

1.3 ด้านการครองงาน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 1,824 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากการสุ่มจากประชากรโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2555: 149) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 320 คน แล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

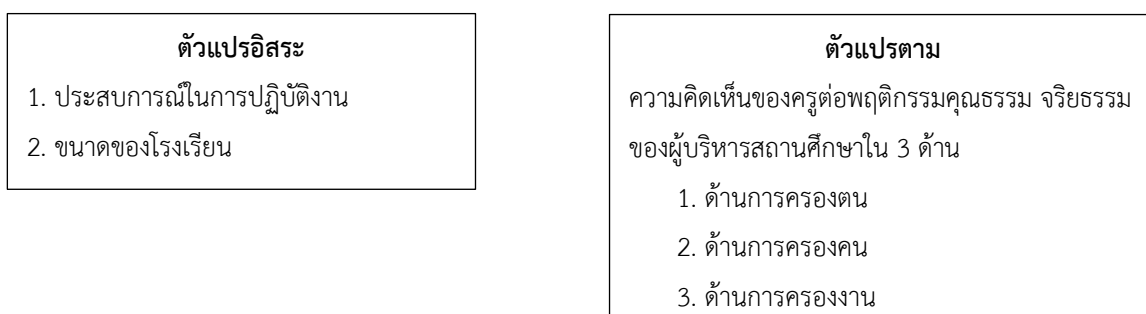
3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ ได้แก่ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของโรงเรียน

3.2 ตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นของครูต่อพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาใน 3 ด้าน ดังนี้ (มาลีนี จุฑาปะมา, 2543: 382-402) ด้านการครองตน ด้านการครองคน และด้านการครองงาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ตามความคิดเห็นของครูต่อพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาใน 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการครองตน 2) ด้านการครองคน 3) ด้านการครองงาน ดังภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: มาลีนี จุฑาปะมา, 2543: 382-402

การดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) ประชากรประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1,824 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จำนวน 320 คน ได้มาจากการเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และดำเนินการสุ่มอย่างง่าย (Simple random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม 5 ระดับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์

ข้อมูล ค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบสมมติฐานด้วย ค่าที (t-test) ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียน แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ การครองตน การครองคน และการครองงานนำข้อมูลทั้งหมดมาสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเรื่องที่ศึกษา และนำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ผลการวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient alpha) ของ Cronbach ได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

2. การรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ทำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เพื่อยืนยันและขอความอนุเคราะห์ผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 เพื่อขออนุญาตส่งแบบสอบถามไปยังครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปจำนวน 320 ฉบับ เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับ นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทั้งหมด เลือกฉบับที่สมบูรณ์มาจัดระบบข้อมูลลงรหัสและทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Stand deviation) และทำการทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วย การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง สองกลุ่มที่มีอิสระต่อกัน โดยใช้การทดสอบค่าทีแบบกลุ่มอิสระต่อกัน t-test (independent)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของโรงเรียน

(n=320)

ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน		
ประสบการณ์ตั้งแต่ 1 - 20 ปี	68	70.10
ประสบการณ์มากกว่า 20 ปี	29	29.90
รวม	320	100.00
ขนาดของโรงเรียน		
โรงเรียนขนาดเล็ก	70	72.16
โรงเรียนขนาดใหญ่	27	27.84
รวม	320	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานตั้งแต่ 1 - 20 ปี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 70.10 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมากกว่า 20 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 29.90 โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 72.16 และโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 27.84

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาพฤติกรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 26

ตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของพฤติกรรม จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 26 ในภาพรวมและรายด้าน

(n=320)

เจตคติของครูที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการครองตน	3.83	0.48	มาก
2. ด้านการครองคน	3.99	0.45	มาก
3. ด้านการครองงาน	4.14	0.33	มาก
รวม	4.07	0.31	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า พฤติกรรม จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.07, S.D. = 0.31) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าเจตคติของครูที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการครองมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.14, S.D. = 0.25) รองลงมา คือ ด้านการครองคน (ค่าเฉลี่ย = 3.99, S.D. = 0.33) และด้านการครองตนน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 3.83, S.D. = 0.45)

ตารางที่ 3 คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของพฤติกรรม จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 26 ด้านการครองตน

(n=320)

ด้านการครองตน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และความรับผิดชอบ	3.79	0.45	มาก
2. การประหยัดและเก็บออม	3.69	0.44	มาก
3. มีแหล่งสำหรับให้ครูค้นคว้าเพิ่มพูนความรู้ในเนื้อหาที่สอน	3.71	0.54	มาก
4. การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา	3.75	0.50	มาก
5. มีความจงรัก รักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์	3.81	0.49	มาก
รวม	3.83	0.48	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า พฤติกรรม จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 26 ด้านการครองตน โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=3.83, S.D.=0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีความจงรัก รักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ (ค่าเฉลี่ย=3.81, S.D.=0.49) รองลงมาคือ การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และความรับผิดชอบ (ค่าเฉลี่ย=3.79, S.D.=0.45) และน้อยที่สุดคือ มีแหล่งสำหรับให้ครูค้นคว้าเพิ่มพูนความรู้ในเนื้อหาที่สอน (ค่าเฉลี่ย=3.71, S.D.=0.54)

ตารางที่ 4 คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของพฤติกรรม จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ด้านการครองคน

(n=320)

ด้านการครองคน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ความสามารถในการประสานสัมพันธ์ และสร้างความเข้าใจอันดีกับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้มาติดต่องาน	3.92	0.28	มาก
2. ความสามารถในการร่วมงานเป็นกลุ่ม สามารถจูงใจให้เกิดการยอมรับ และให้ความร่วมมือ	3.79	0.61	มาก
3. ให้บริการแก่ผู้มาติดต่องานด้วยความเสมอภาค แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์	3.72	0.79	มาก
4. การเป็นผู้มีความเป็นธรรมทั้งตนเองและผู้อื่น	3.94	0.66	มาก
5. การเสริมสร้างความสามัคคี และร่วมกิจกรรมทั้งหมดทั้งในและนอกหน่วยงาน	4.04	0.73	มาก
รวม	3.99	0.45	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า พฤติกรรม จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ด้านการครองคน โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=3.99, S.D.=0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด คือ การเสริมสร้างความสามัคคี และร่วมกิจกรรมทั้งหมดทั้งในและนอกหน่วยงาน (ค่าเฉลี่ย=4.04, S.D.=0.73) รองลงมาคือ การเป็นผู้มีความเป็นธรรมทั้งตนเองและผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย=3.94, S.D.=0.66) และน้อยที่สุดคือ . ให้บริการแก่ผู้มาติดต่องานด้วยความเสมอภาค แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย=3.72, S.D.=0.79)

ตารางที่ 5 คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรม จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ด้านการครองงาน

(n=320)

ด้านการครองงาน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่	3.87	0.48	มาก
2. ความรู้ความสามารถ และความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน	3.98	0.56	มาก
3. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงงาน	4.52	0.50	มากที่สุด
4. ความพากเพียรในการทำงานและผลงานเป็นที่น่าพอใจ	4.38	0.54	มาก
5. การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน	3.64	0.59	มาก
6. ผลงานที่ปฏิบัติเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบ	4.35	0.63	มาก
7. ผลงานดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อราชการและสังคม	4.30	0.62	มาก
8. เป็นผลงานการบริการประชาชนที่สามารถใช้เป็นตัวอย่างแก่ผู้อื่นได้	3.96	0.58	มาก
9. เป็นผลงานที่เกิดจากความริเริ่มสร้างสรรค์	4.30	0.52	มาก
10. เป็นผลงานที่ต้องปฏิบัติด้วยความเสียสละ วิริยะอดทน	3.67	0.66	มาก
รวม	4.24	0.43	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า พฤติกรรม จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 26 ด้านการครองงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=4.24, S.D.=0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงงาน (ค่าเฉลี่ย=4.52, S.D.=0.50) รองลงมาคือ ความพากเพียรในการทำงานและผลงานเป็นที่น่าพอใจ(ค่าเฉลี่ย=4.38, S.D.=0.64) และน้อยที่สุดคือ การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน (ค่าเฉลี่ย=3.64, S.D.=0.48)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรม จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 26 จำแนกตาม ประสบการณ์ และขนาดของโรงเรียน

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบพฤติกรรม จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของโรงเรียน

(n=320)

พฤติกรรม จริยธรรมผู้บริหาร สถานศึกษาในโรงเรียน	ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน				t
	ตั้งแต่ 1-20 ปี (n=68)		มากกว่า 20 ปีขึ้นไป (n=29)		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการครองตน	3.91	0.54	3.64	0.19	1.19*
2. ด้านการครองคน	3.99	0.54	3.320	0.06	3.69
3. ด้านการครองงาน	4.16	0.39	4.10	0.12	0.37
รวม	4.07	0.37	4.07	0.03	0.12

จากตารางที่ 6 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานตั้งแต่ 1-20 ปี กับมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมากกว่า 20 ปี ขึ้นไป มีพฤติกรรม จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 26 ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันทั้งสองกลุ่ม มีพฤติกรรม จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 26 ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบพฤติกรรม จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

(n=320)

พฤติกรรม จริยธรรมผู้บริหาร สถานศึกษาในโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน				t
	โรงเรียนขนาดเล็ก		โรงเรียนขนาดใหญ่		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการครองตน	3.90	0.53	3.64	0.20	3.44*
2. ด้านการครองคน	3.99	0.53	3.320	0.06	0.52
3. ด้านการครองงาน	4.16	0.38	4.10	0.12	1.20
รวม	4.07	0.37	4.07	0.03	0.14

จากตารางที่ 7 พบว่า ครูที่อยู่โรงเรียนขนาดเล็ก กับครูที่อยู่โรงเรียนขนาดใหญ่ มีพฤติกรรม จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน ขนาดของโรงเรียนไม่แตกต่างกันทั้งสองกลุ่ม

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย มุ่งศึกษาพฤติกรรม จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยซึ่งผลการวิจัยสามารถนำมาแปลผลได้ดังนี้

1. พฤติกรรมจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าเจตคติของครูที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการครองงานค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการครองคน และด้านการครองตนน้อยที่สุด

1.1. ครองตน ท่านให้ปฏิบัติตามฆราวาสธรรม 4 ซึ่งเป็นหลักการครองชีวิตของคฤหัสถ์ ใช้สำหรับเรา ๆ ท่าน ๆ ผู้มีใช้กับบวช สังฆะ มีสองความหมาย ความหมายแรก คือ ความจริง ส่วนอีกความหมาย พูดถึงการใช้ชีวิตโดยยึดความจริงเป็นที่ตั้ง ได้แก่ การเป็นคนถือความจริง เป็นหลักธรรม สำหรับคิด-พูด และกระทำ เรียกว่า เป็นคน จริง คนซื่อสัตย์ คนซื่อตรง รวมทั้งการใช้ความจริงเป็นหลักในการกำหนดความสัมพันธ์กับผู้อื่น เรียกว่า เป็นจริงใจ พูดจริง และทำจริง ทมะ: มีสองความหมายเช่นกัน ความหมายแรก หมายถึง การฝึกใจตนเอง หรือข่มใจตนเองไม่ให้เป็น ทาสของกิเลส ได้แก่ โภคะ โภคะ หลง เรียกว่า เรียนรู้ด้วยตนเอง ฝึกใจตนเอง ฝึกนิสัยตนเอง จนสามารถควบคุมใจ ควบคุมวาจา และควบคุมการกระทำ ให้เป็นไปในสิ่งที่ดีที่ควรได้ อีกความหมายหนึ่ง หมายถึง การแก้ไขข้อบกพร่องของตน และการปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา ทมะมีจุดหมายที่ทำให้เกิดปัญญา ขันติ : เป็นความอดทนที่ตั้งหน้าตั้งตาทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร โดยมุ่งมั่นอยู่ที่จุดหมายของงาน ไม่ท้อถอย หนักเอาเบาสู้ ไม่หวั่นไหว แต่เป็นคนแข็งแกร่ง ทนทานต่ออุปสรรค จนสุดท้ายไปถึงซึ่งความสำเร็จของงาน หรือความสำเร็จในแต่ละช่วงชีวิต จาคะ :เป็นคนใจกว้างพร้อมรับฟังความทุกข์ ความคิดเห็น และความต้องการของคนอื่น เป็นคนใจไม่คับแคบ เห็นแก่ตนหรือเอาแต่ใจตน แต่พร้อมที่จะร่วมมือช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละแม้ความสุขสบายส่วนตนหรือผลประโยชน์ส่วนตนได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระราชมุนี (ประยูร ปยุตโต 2528)

1.2 การครองคน คือ การรู้จักคนอื่น มองคนอื่นในแง่ดี ในการทำงานร่วมกับคนอื่น การการครองคนเป็นเรื่องที่ยากที่สุด จึงควรทราบหลักการครองใจคน ซึ่งหลักทางพุทธศาสนาได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนในที่นี้จะนำเสนอเฉพาะในส่วนที่สำคัญ ดังนี้ การรู้จักเสียสละแบ่งปันด้วยจิตใจที่โอบอ้อมอารี เป็นการครองใจคนที่วิธีหนึ่ง เพราะการเป็นผู้ให้ทุกอย่างแก่บุคคลอื่น ย่อมจะได้รับผลตอบแทนที่มีค่ามากกว่าสิ่งของที่ให้ไป นั่นคือ ทำให้เกิดความรัก ความศรัทธา การรู้จักเลือกใช้วาจาที่อ่อนหวาน คนอื่นฟังแล้วสบายใจ อยากอยู่ใกล้ อยากคบค้าสมาคมด้วย ต้องมีความรับผิดชอบต่อคำพูดของตนเอง ตามภาษิตที่ว่า “พูดเป็นนายใจเป็นบ่าว” หมายความว่า ให้คิดก่อนพูด พูดแล้วต้องทำ ปฏิบัติตามอย่างที่พูด พลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี ยกย่องชมเชยเมื่อผู้อื่นทำงานประสบความสำเร็จ ให้ความจริงใจ ให้ความช่วยเหลือในโอกาสอันควร การทำตนให้เป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย คือ การติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอย่างสม่ำเสมอ ไม่ให้ขาดช่วงตอน ก็จะทำให้การทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มีน้ำใจต่อกัน ซึ่งสอดคล้องกับ กุสุมา ยี่ภู่ (2553) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพที่พึงประสงค์ในทศวรรษของครูโรงเรียนวัดบางไผ่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.3 การครองงาน คือ การรู้จักงานที่ตนเองกำลังทำ และทำงานอย่างมีความสุข รักและชอบในงานที่ตนเองกำลังทำอยู่ มีวิธีการครองงาน ดังนี้คือ การครองงานโดยใช้ความรู้และปัญญา กล่าวคือ ปัญญากับความรู้อย่างดีก็เกื้อกูลต่อกัน

รู้จักการค้นหาคำรู้ใหม่มาช่วยพัฒนางานที่ตนเองทำอยู่ให้ดีขึ้นอยู่เสมอการครองงานโดยใช้หลักธรรมมุ่งมั่นสูง ความสำเร็จ คือ การมีใจรัก มีความพากเพียรทำ ตั้งใจฝึกฝน และใช้ปัญญาไตร่ตรอง งานนั้นก็จะสำเร็จ เมื่องานสำเร็จ การทำงานก็มีความสุข มีความรักในงานการให้ความรักและความเคารพในงานอาชีพของตน ไม่ดูถูกหรือให้ใครดูหมิ่นในงานของตน มีจริยธรรมในอาชีพ คือการซื่อสัตย์ต่องานในหน้าที่ของตน การการครองตน การครอง คนครองงาน จะเห็นได้ว่าเป็นศิลปะการทำงานให้มีความสุข บุคคลใดใช้หลักการตามที่กล่าวมาก็จะมีความสำเร็จในการทำงาน ฉะนั้น การการครองตนก็คือการรู้จักตนเอง การการครองคนคือการรู้จักผู้อื่น ส่วนการครองงานคือการมีสมาธิ สุจริตน์ ดวงชาตม (2563) ให้ความเห็นว่า “ความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้บริหาร องค์การทุกองค์การ ไม่ว่าจะเป็นองค์การภาครัฐ หรือเอกชนจึงปรารถนาที่จะให้มี หรือได้มาซึ่งนักบริหารมืออาชีพมาบริหารองค์การ ซึ่งนักบริหารมืออาชีพคือ ผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในการบริหาร มีผลงานที่ประสบความสำเร็จจนเป็นหลักประกันถึงความเป็นผู้บริหารที่มีสมรรถนะสูง มีคุณภาพและมีมาตรฐานจนเป็นที่ยอมรับ” ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการบริหารอย่างมืออาชีพจำนวนมากพบว่าผู้บริหารเหล่านั้นจะมีคุณลักษณะหรือคุณสมบัติที่โดดเด่นในเรื่องต่อไปนี้ 1. มีบุคลิกภาพที่ดี (Personality) ผู้บริหารมืออาชีพต้องเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดี คนที่มีบุคลิกภาพดีคือ “คนที่มีจิตใจแจ่มใส ภายสง่า วาจาดี หรือคนที่มีมาดต้องตา วาจาต้องใจ ภายใต้องเยียม” “มาดดีมีชัยไปกว่าครึ่ง” 2. มีความรู้ดี (Knowledge) นักบริหารมืออาชีพจะต้องเป็นผู้มีความรู้ดี ผู้มีความรู้ดีจะเป็นผู้มีการมีเป็นที่ยอมรับ มีคำกล่าวว่า “Knowledge is Power ความรู้คืออำนาจ” ผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารจะเป็นผู้ที่รู้กว้าง และรู้สึก คือ know something in everything รู้บางสิ่งในทุกอย่าง (ความรู้ทั่วไป ต้องรู้กว้างและรู้ไกล) know everything in something รู้ทุกสิ่งในบางสิ่ง (รู้งานในหน้าที่ต้องรู้ลึก) รวมทั้งรู้อย่างถูกหลักวิชา

2. เปรียบเทียบพฤติกรรม จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานตั้งแต่ 1-20 ปี กับมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมากกว่า 20 ปี ขึ้นไป มีพฤติกรรม จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันทั้งสองกลุ่ม มีพฤติกรรม จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าครูมองผู้บริหารสถานศึกษาว่า การครองตนยึดหลักศีลห้า การครองคนยึดหลักสังคหวัตถุ 4 และการครองงานยึดหลักอิทธิบาท 4

2.1 เปรียบเทียบพฤติกรรม จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ครูที่อยู่โรงเรียนขนาดเล็ก กับครูที่อยู่โรงเรียนขนาดใหญ่ มีพฤติกรรม จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน ขนาดของโรงเรียนไม่แตกต่างกันทั้งสองกลุ่ม ซึ่งครูที่อยู่โรงเรียนขนาดเล็กหรือครูที่อยู่โรงเรียนขนาดใหญ่ จะมองคุณธรรม จริยธรรมผู้บริหารไม่แตกต่างกันอาจจะเพราะผู้บริหารมีหลักในการครองคน ครองตน และครองงานตามหลักคุณธรรม จริยธรรม มุ่งเน้นหลักธรรมประจำใจพร้อมที่จะนำพาผู้ใต้บังคับบัญชาไปในทางที่ดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการครองตนมีบุคลิกภาพที่ดี (Personality) ผู้บริหารมืออาชีพต้องเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดี คนที่มีบุคลิกภาพดีคือ “คนที่มีจิตใจแจ่มใส ภายสง่า วาจาดี หรือคนที่มีมาดต้องตา วาจาต้องใจ ภายใต้องเยียม” “มาดดีมีชัยไปกว่าครึ่ง” มี

ความรู้ดี (Knowledge) นักบริหารมืออาชีพจะต้องเป็นผู้มีความรู้ดี ผู้มีความรู้ดีจะเป็นผู้มีบารมีเป็นที่ยอมรับ มีคำกล่าวว่า “Knowledge is Power ความรู้คืออำนาจ” ผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารจะเป็นผู้ที่รู้กว้าง และรู้ลึก คือ know something in everything รู้บางสิ่งในทุกอย่าง (ความรู้ทั่วไป ต้องรู้กว้างและรู้ไกล) know everything in something รู้ทุกสิ่งในบางสิ่ง (รู้งานในหน้าที่ต้องรู้ลึก) รวมทั้งรู้อย่างถูกหลักวิชาสามารถนำมาพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ

2. ด้านการครองคน ควรเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (chief change officer) ที่ใดไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่นั่นไม่มีการพัฒนาการเปลี่ยนแปลง คือการพัฒนา (changing is development) ผู้บริหารมืออาชีพจะต้องเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงที่ดีขององค์กรโดยเฉพาะในยุคปฎิรูปยิ่งมีความต้องการผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงจะทำงานบรรลุผลสำเร็จ ผู้บริหารที่เป็นผู้นำ

3. ด้านการครองงานต้องเป็นผู้นำวิชาชีพ (Professional leader) นักบริหารมืออาชีพจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ของวิชาชีพ และจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นอย่างดีมีความสามารถในการประกอบวิชาชีพจนมีความชำนาญการหรือเชี่ยวชาญในวิชาชีพมีผลงานเป็นที่ประจักษ์เป็นที่ยอมรับของผู้ที่ประกอบวิชาชีพด้วยกันและผู้รับบริการนอกจากนี้จะเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัดเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ประกอบวิชาชีพด้วยกันบัญญัติ 10 ประการ ที่กล่าวข้างต้นจะเป็นเข็มทิศสำหรับผู้บริหารที่จะพัฒนาตนเอง สู่การเป็นนักบริหารมืออาชีพ

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2541). *คู่มือการสร้างเสริมค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมและวินัยระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คุณธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- เกียรติบัณฑิต นามโคตร. (2545). *คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์*. (วิทยานิพนธ์ กศ.ม. การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช: นนทบุรี.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2550, กันยายน). “ การศึกษาวันนี้,” *นิตยสารเดอะเนชั่น* 26(14), 62.
- ขวัญเรือน สุวรรณจันทร์. (2559). *พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2*. การนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ (เครือข่ายบัณฑิตศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ.
- เครือวัลย์ ลิ้มอภิชาติ. (2540). *การศึกษารูปแบบการสร้างวินัยข้าราชการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2545). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอทย์.
- จินตนา บุญบงการ. (2545). *จริยธรรมทางธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉลอง มาปรีดา. (2537). *คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร*. กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้งเฮาส์.
- ฉันทนา จันทร์บรรจง. (2541). *การศึกษากับการพัฒนาคุณธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ชญาภาณท์ สังฆธรรม.(2558, มกราคม-มิถุนายน). พฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา อำเภอบ้านนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*. 3(1), 106.
- ชัยณรงค์ ศรีสุข. (2545). *คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ้านนา จังหวัดหนองคาย*. (ค้นคว้าอิสระ กศ.ม.). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ชาญชัย อาจิณสมภาร. (2547). *การบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.

ดนัย ชัยกิตติกร. (2558). *การใช้หลักคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ ค.ม.). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.

ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2548). *ทฤษฎีต้นไม้วิจัยธรรมการวิจัยและการพัฒนาบุคคล* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีรรัตน์ กิจจารักษ์. (2542). *คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร*. เพชรบูรณ์: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์.

ธีรพงษ์ จินพละ. (255). *พฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต. (วิทยานิพนธ์ ค.ม.). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.*